

"יד ושם" אינו קיים בגרמניה, היה זה המקום המתאים ביותר למוסד דומה, אבל בכל זאת ולמרות זאת, בערכות הערוכת בגרמניה על נושא זה כגון הערוכת "השואה והמרי", לאחרון החקיימה בגרמניה הערוכה בשם "להתייסר ולהישרד" הערוכה זו הייתה גם ניידת בערי גרמני ובה ציורים מן האוסף שבאתר הזכרון באושוויץ.

רבעון "העחיד" מגזין גרמני בעברית היו צא לאור ברמניה, שמסר על הערוכה זו, ומפרסם כמה מצילומי התערוכה הזוועתית. התערוכה מחולקת לארבעה מדורים: הראשון, ציורים שאספ רים במחנות המות ציירו במוטידיהם בהסתר; תמונות שצויירו על פי הוראות הס.ס.; ציורי צוענים, חמ ונות המנצחות את עבושת המחקר של רופא הס.ס. מנגלה הידוע לשמצה, ניסויים שעשה באנשים חיים להוכיח את תורת הגזע. המדור השלישי ציורים שצויירו כבר אחר השחרון והמדור הרביעי: אוסף של צילומים של "המרי" ביניהם של הצלם הספרדי חושב דיסלדורף שצלב לאחרונה באושוויץ.

הכתובת מעל קירות אולם התערוכה, מסבירה את העובדה, שאנשים המיוסרים והמושפלים עוד יכולים לצייר, ואלה שהיו אנוסים לצייר גם בעמדם פנים אל פנים מול המות יכולים אחוז בעפרון ובנייר כך הם נאבקו ולא רק על חייהם אלא גם על כבודם האנושי.

תערוכת "המרי", בראש וראשונה יצירותיך של פליקס נוסבוים, צייר יהודי שהצליח להמלט ממחנה שוביים בצרפת, צייר בהסתר בבריטלי. אנשי הגסטאפו גילו אותו ושלחו אותו למחנה ריכוז ושם נרצח. הקאטאלוג של צילומי נוסבוים נקרא בשם אחת מתמונותיו: "אוטופורטרם עם דרכון יהודי"...

סדרה תמונות של קטה קולוויץ (1867-1845) אמנית גראפית ופסלת גרמנית שניהלה את המחלקה האמנותית הגראפית בברלין, ממש גורשה עם עלות היטלר לשלטון. לפני עלות הנאצים לשלטון הזהירה קטה קולוויץ בקול קורא לסוציאליסטים וקומוניסטים יחד, נגד הסכנה הנאצית הקרובה שבאה, עם עלות הנאצים לשלטון כאמור, הופפל עליה לחץ לעזוב את האקדמיה לאמנות ולפנות את האטליה שלה, בעקבות ראיון שהעניקה לעתונאי מ"איזוטטיה" המוסקבאי נחקרה קולוויץ ע"י הגסטאפו, ואיימו עליה לכלותה במחנה ריכוז. קולוויץ דחתה את עצת ידידה שהציעו לה לפנות אל ראשי הנאצים ולבקש את טיהור שמה באמרה: "אומרים לי שאנשים לא יספרו ממעמד הפועלים נפשם יוקדת למעני, ואם נכון הדבר, ודאי לא יוסיפו לכבדני ברגע שבעלי השררה יכירו בכבודי". אין לי-הוסיפה קטח-ברירה אלא לענמוד עם המנודים והמנואצים, הנזק הכלכלי הוא חוצאה מובנת מאליה... כזה גם גורלם של אלפים ואסור להתאונן".

ציורה של קטה קולוויץ בשם: "לא להשחית פירות נושאי זרע" (1942), תמונה המראה אם לוחצת לגופה ילדים הנמשכים החוצה והיא סוככת עליהם בגופה מפני מבקשי השמדתם. גם הציורים של קרל הופר (1878-1955) צייר גרמני, היה נאלץ בשנת 1933 להתפטר מהוראה באקדמיה בפרנקפורט מאחר שאמנותו נחשבה בגרמניה הנאצית לפסולה. סמוך לעליית היטלר לשלטון הגדיר הופר את הפאשיזם כתערוכה של אידיאליזם מוטעה, בורגנות שירדה מפטי המציאות לריאקציה אפלה.